

Malignt melanom

Malignt melanom är den allvarligaste formen av hudcancer och den som ökar mest av cancersjukdomarna i Sverige. Varje år drabbas cirka 4000 personer. Den drabbar båda män och kvinnor i lika stor utsträckning. Melanom är den sjätte vanligast förekommande cancersjukdomen för män och den femte vanligaste för kvinnor¹

Fakta om malignt melanom

Risken att drabbas av malignt melanom ökar med åldern och är mycket sällsynt hos barn. Genomsnittsåldern när diagnosen ställs är mellan 60 till 70 år. Ofta ställs diagnosen något tidigare hos kvinnor.² I Sverige drabbas c:a 4000 personer per år av malignt melanom. Malignt melanom delas in i olika stadier (I –IV), där stadie I har den bästa prognosen medans stadie IV har en sämre prognos.

Det finns idag bra behandlingsmöjligheter om man drabbas av malignt melanom. Möjlighet till bot finns men det är viktigt att sjukdomen upptäcks tidigt för en god prognos. Om man misstänker cancer så ska man uppsöka läkare.

Orsaker till malignt melanom

Risken för melanom påverkas av olika faktorer som ärftlighet och exempelvis individens solvanor. Om man exponeras mycket för sol under uppväxten så tycks det utgöra en särskild risk för utveckling av melanom. Solexponering i barndomen är dessutom relaterad till utvecklingen av melanocytära nevi ("födelsemärken"). Ett stort antal nevi är en riskfaktor för melanom.¹

Symtom vid malignt melanom

Vanliga första symtom på malignt melanom är att ett födelsemärke börjar växa, klia eller ändra färg och form. Var särskilt uppmärksam på ställen du inte kan se så bra som på baksidan av kroppen, exempelvis rygg eller baksida av ben.

Inspektera följande;

- Förändring
- Nyttillkommen
- Ökad storlek
- Förändrad färg
- Förändrad form

Symptom

- Klåda, irritationskänsla eller annan förnimmelse, bestående eller återkommande i enskild lesion.
- Krusta, fjällning, rodnad, sårbildning, blödning.¹

Man kan även använda något som ABCDE kriterierna som hjälpmedel för bedömning och följa sina

hudförändringar.

A Asymmetri

B Oregelbundna kanter (irregular borders)

C Oregelbunden färg (color variation)

D Diameter > 6 mm

E Evolution (förändring över tid)

Undersökningar vid malignt melanom

Misstänker man hudcancer är det viktigt att uppsöka läkare tidigt. Om läkaren bedömer att det finns en risk för hudcancer, är första steget att operera bort hudförändringen. Den borttagna vävnaden skickas sedan till analys för att se om den innehåller cellförändringar.

Om förändringarna är elakartade (maligna) så inleds behandling. Vilken typ av behandling bestäms av vilket stadie det maligna melanomet är i.

Man undersöker även om cancer har spridits sig till andra delar av kroppen (metastaserande). Detta gör man med olika typer av undersökningar t.ex. röntgen. Det vanligaste ställena för spridning av tumören är skelett, lungorna och levern.

Stadieindelning

Malignt melanom delas in i fyra olika huvudstadier för att avgöra vilken typ av behandling som bör påbörjas.

- I stadium I växer tumören i överhuden och det finns inga metastaser. Det kallas också cancer in situ (= på platsen).
- I stadium II är tumören oftast mindre än 1 millimeter tjock och i det saknas metastaser.
- I stadium III finner man spridning till minst en regional lymfkörtel.
- I stadium IV är cancer mer än 4 mm tjock och det finns metastaser både i lymfkörtlar andra delar av kroppen.²

Behandling av malignt melanom

Valet av behandling beror på flera faktorer, vilket stadie tumörens är i, ålder på den som insjuknat och om man har andra underliggande sjukdomar. Om cancer spritt sig i kroppen (Stadie IV) så är prognosen sämre, men genom olika behandlingsmetoder kan sjukdomen ofta hållas under kontroll i många år.

Vanligt är att opereras ytterligare än gång en s.k. utvidgad excision. Kirurgen tar då bort omkringliggande friska vävnaden för säkerhets skull. Vid stadie III så ger man en tilläggsbehandling, s.k. adjuvant behandling, som innebär att man behandlar med läkemedel under 12 månader efter operation. Med denna tilläggsbehandling minskar man risken för återfall. Det finns idag två olika val av läkemedel, det ena tas oralt och det andra som infusion.

Olika typer av behandlingar

De finns olika behandlingar med olika verkningsmekanismer. Beroendes på sjukdomsbilden och vilken patient man behandlar så anpassas behandlingen utifrån dennes förutsättningar. Under behandlingen är det vanligt att man drabbas av biverkningar men det finns olika sätt att motverka dessa.

Målsökande behandlingar

Denna grupp av läkemedel påverkar signalkedjan i cellerna i syfte att stoppa celledelning. Detta sker genom att blocka signalerna som styr cancercellen.

Det finns två grupper av läkemedel:

- BRAF-hämmare.
- MEK-hämmare.

Cirka 50 procent av patienterna med malignt melanom har en mutation i BRAF. BRAF och MEK hämmare ges oftast i kombination.

Immunterapi

Denna grupp av läkemedel stimulerar kroppens immunförsvar genom att ta bort bromsen på immunförsvaret som då kan angripa tumörcellerna.

Det finns två grupper av läkemedel:

- CTLA-4-hämmare
- PD1-hämmare.

Cytostatika

Det finns flera olika cytostatika. Läkemedlen kan på olika sätt göra så att cancertumören krymper och hindra att cancercellerna förökar sig. Några av läkemedlen får du som tabletter, andra får du som dropp i blodet³

För mer information om sjukdomen och hur du kan förebygga av att drabbas av den, gå gärna in på följande länkar;

<https://www.1177.se/sjukdomar--besvar/cancer/cancerformer/malignt-melanom--hudcancer/>

<https://kunskapsbanken.cancercentrum.se/diagnoser/hudmelanom/vardprogram/>

<https://melanomforeningen.se/>

<https://alltommelanom.se>

Referenser

1. Regionala cancercentrum i samverkan. Malignt melanom Nationellt vårdprogram. 2019. <https://www.cancercentrum.se/globalassets/cancerdiagnoser/hud/vardprogram/nationellt-wardprogram-malignt-melanom.pdf> (Hämtad 2020-10-05)
2. Intermedicin.se. Malignt melanom, metastaserat. 2019. <https://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=8896> (Hämtad 2020-10-05)
3. Susanna Schultz. 1177 Vårdguiden. Hudcancer. 2019. <https://www.1177.se/Stockholm/sjukdomar--besvar/cancer/cancerformer/hudcancer/> (Hämtad 2020-10-05)

Source URL: <https://www.novartis.com/se-se/patienter-och-vardgivare/behandlingsomraden/malignt-melanom>

List of links present in page

- <https://www.novartis.com/se-se/se-se/patienter-och-vardgivare/behandlingsomraden/malignt-melanom>
- <https://www.1177.se/sjukdomar--besvar/cancer/cancerformer/malignt-melanom--hudcancer/>
- <https://kunskapsbanken.cancercentrum.se/diagnoser/hudmelanom/vardprogram/>
- <https://melanomforeningen.se/>
- <https://alltommelanom.se>
- <https://www.cancercentrum.se/globalassets/cancerdiagnoser/hud/vardprogram/nationellt-varldprogram-malignt-melanom.pdf>
- <https://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=8896>
- <https://www.1177.se/Stockholm/sjukdomar--besvar/cancer/cancerformer/hudcancer/>